

Den friherrliga ätten von Düben nr 139

1 juli 1899 gifter sig **Tomas Bennet** och **Louise von Düben**, och blir genom sonen Knut (f 1903) och hans hustru Gunvor sedermera **farföräldrar till Tom, Ulf, Eva och Per Bennet**.

Mer om dem finns berättat i "**Filmer från förr - Mor- och farföräldrar**" på hemsidan bennetfamily.org.

Louise föds 1871 och växer upp på Elfgärde herrgård i Rasbo socken, Uppsala län, som yngst i en familj med fyra döttrar.

Vilka andra personer ingick i familjen, vilka var de, vad arbetade de med och hur såg den vidare släkten ut?

Här är en sammanfattning av Louise närmaste familj och hennes uppväxt, men även en tillbakablick till släktens anfader Michael Düben på 1500 talet, rådsförvant i Lützen, och de därefter kommande släktleden som följde fram till Louise födelse.

Historien vittnar om intressanta individer som på olika sätt gjort avtryck i vår värld.

Fotografi taget under mitt första levnadsår och "Farmor Isens" sista;
Louise avled 2/7/1961

Lund i november 2021

Kristina Bennet Arheden

Historien börjar med att min far, Tom Bennet, ger en bild av hur han minns sin farmor:

Farmor Louise Bennet, född von Düben 1871, död 1961:

Farmor Louise var en mycket intressant person som levde ett bra liv tillsammans med farfar Tomas. Efter att han gick bort 1953 fortsatte hennes liv tillsammans med övriga familjen att utvecklas så att vi lärde känna henne mer.

Jag hade förmånen att under ett par år leva tillsammans med henne och därefter kom bror Ulf att vara boende hos farmor. Vi hade då möjligheten att få oss berättade händelser hon hade varit med om under sin långa levnad. Och det var mycket intressanta saker hon delgav oss.

Farmor var en person som levde i nuet och var dessutom en mycket positiv och humoristisk människa. Jag skall återge några händelser med henne och som beskriver hennes realistiska syn på tillvaron.

Jag börjar i Luleå där de bodde bl.a. under första världskriget. Det var knappt med det mesta och ransonering rådde. För att fixa skounderhållet avtalade farmor med en skomakare i staden att hålla en kurs hur man halvsular skor. Han gjorde det så bra att de andra skomakarna fick reducerad kundkrets och han blev sedan omtalad som "kärringskomakarn".

Farmors systrar bodde i Djursholm och det var ibland så att det skulle spelas bridge. Bridgegänget bestod av moster Gusta, farmor, faster Eva och jag. Moster Gusta var mycket noga med att man följde spelreglerna vilket farmor Louise inte var så uppmärksam på. Det kunde då utvecklas till tillrättavisande och att Gusta nöp farmor i näsan. Allt med gott humör.

Under den här tiden hade jag skaffat min första bil, en VW, Farmor gillade detta mycket och vi åkte lite olika turer bl.a. med fruktleveranser till hennes kunder i Stockholm. Det gick till så att hon ringde och efterhörde om det fanns önskemål om leverans. Om så var fallet körde vi iväg och farmor gick först uppför trapporna till adressen och jag följde efter med varorna. Betalningen mottogs direkt.

Hon var intresserad och nyfiken. När jag hade blivit opererad för blindtarmsinfektion på Mörby sjukhus bad jag dem före operationen att spara blindtarmen så att jag skulle få se hur den såg ut. Det ordnade de och den låg i en flaska med sprit. Farmor fick nys om det och var märkbart besviken när jag kom hem från lasarettet utan blindtarm.

Faster Eva och farbror Fredrik skulle resa till England från Bromma flygplats. Farmor ville bevista avresan så vi körde ut till Bromma och när vi skulle passera en spärr ut till åskådarläktaren som var avgiftsbelagd, 25 öre, blev farmor stående med ett ben på var sida om "karusellen" och var fast. Folket bakom tryckte på och farmor sade med bestämd ton till mig "nu får du lyfta mig över". Att lägga i ytterligare entréavgift var det inte fråga om.

Farmor berättade att när hon var barn och någon gjort bus och ingen ville stå för det sades det att var kanske Kluntil som varit framme. Detta förde hon med sig till oss barn och talesättet om Kluntil lever vidare.

När TV gjorde sitt intåg hos allmänheten var farmor med på tåget och skaffade en TV. Ulf bodde då hos henne och han berättade att farmor med stort intresse tittade på idrottsevenemang och hon kände väl till idolerna såsom Sven Tumba, Stöveln Öberg m.fl. Vid större evenemang bjöds intresserade att komma och titta.

Farmor levde ett liv fritt från svårare sjukdomar och var vital hela ålderdomen och var en aktiv deltagare i familjen vilket uppskattades mycket av oss alla.

Tom Bennet, 26 september 2021

Louise och Tomas Bennet
Fotografiet är taget under Gävletiden, 1920 till 1934

Louise och Tomas Bennet i sitt hem på Poppelvägen 9, Stockholm
Fotografiet är taget 21/12, 1947

Louise von Düben, uppväxt och närmaste familj:

Här är ett porträtt av Louise, förmodligen med förlovningsfotot från slutet av 1800 talet som förlaga:

Louise von Düben

Konstnär signatur "EL"

(Porträtt hos min syster Louise Hagman Bennet)

Louise von Düben och Tomas Bennet,
förlovningsfoto, slutet av 1800 talet

(Fotografi hos min far Tom Bennet)

Louise hade konstnärlig talang och tyckte själv om att måla. Ett porträtt som Louise har målat är det av Tomas. Kanske har förlovningsfotot använts som förlaga även här, om än hon låtit Tomas åldras en del.

Tomas Bennet

(Porträtt hos min bror Tomas Bennet)

Louise föds 1871 som yngst i en familj med fyra döttrar, på Elfgärde herrgård, Rasbo socken, Uppsala län. Louise föräldrar är Matilda (Löfgren) Hellgren och Henrik von Düben (för mer information, se sid 20, 21). Båda finns porträtterade:

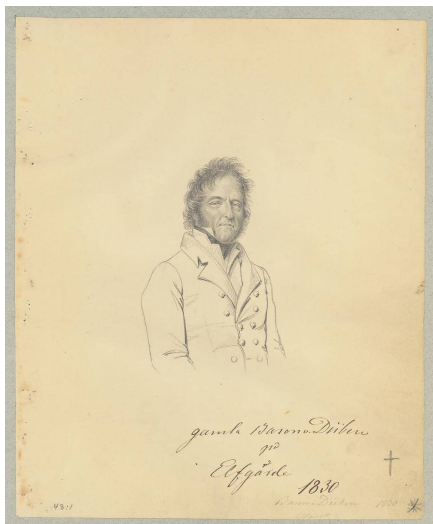
Henrik von Düben
Signerat Ebba Lundgren, 1885
(Båda porträtten finns hos undertecknad)

Matilda von Düben

Louise farfar, Henriks far, är Joakim von Düben:

Han föds 1771-03-03, lever utan tjänst och dör 1838-08-02 (för mer information se sid 19)

"Gamla baron von Düben på Elfgärde, 1830"
Kungliga biblioteket, Maria Röhl

Porträtt av Joakim von Düben
(Porträtt hos undertecknaad)

Louise systrar "Gusta" och "Haja" finns porträtterade och målades troligen i slutet av 1800 talet (konstnär okänd).

Harriet von Düben "Haja"

Visitkort av "Fröken Harriet von Düben, ca 1890-tal" Sörmlands museum.

Maria von Fieberg
v. Hannover

Rumstedt *Stockholm*
1890/1904

Elfgärde - Älvgårde:

Louise och hennes tre systrar föds och växer upp under andra hälften av 1800 talet på **Elfgärde - Älvgårde - herrgård**, Rasbo socken, Upplands län. Gården Älvgårde kan antas vara i familjen ägo åtminstone från början av 1800 talet, då man kan läsa att Louise farföräldrar Joakim von Düben och Margareta Collin gifter sig på Älvgårde någon gång i början av 1800 talet och att Louise farfars mor, Hedvig Pfeiff avlider där 1809. Louise far Henrik liksom faster Lovisa föds båda på Älvgårde 1817 respektive 1818. Det är även där som Louise farfar Joakim von Düben avlider 1838.

Någon gång mot slutet av 1800 (oklart när) avyttras gården och familjen flyttar till Djursholm. Louise far Henrik avlider i Stockholm (förmodat Djursholm) 1889 och Louise mamma Matilda i Djursholm 1918. Systrarna bor kvar i Djursholm, utom Louise som är den enda av dem som gifter sig och flyttar hemifrån. 1889 gifter hon sig med Tomas Bennet och delar av resterande liv finns att finna i filmarkivet på hemsidan bennetfamily.org; "Filmer från förr" - "Mor och farföräldrar".

Någon gång på 1900 talet tas Älvgårde gård över av Uppsala universitet som i huvudsak brukar marken och gården förfaller sedermera. På digitaltmuseum.se finns följande bilder att hämta, tagna 10 januari, 1949 (fotograf okänd, Upplandsmuseet):

Louise far, Baron Henrik von Düben, föds på Älvgärde 1817-01-22.

Han var styrelseledamot i Uppsala, Lenna järnvägsaktiebolag och öl bryggare.

Henrik von Düben 1836 (19 år gammal)

Blyertsteckning av Maria Röhl, Kungliga biblioteket

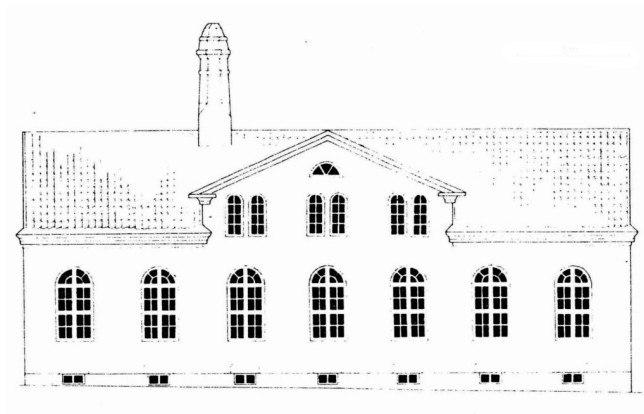
Om öl-bryggare Henrik von Düben finns följande information att hämta från Uppsala industriminnesförening och "Upsala Bayerska Bryggeri":

I Uppsala har det funnits ett stort antal större och mindre bryggerier. Många av dessa kan dock knappast betraktas som industrier; det rörde sig snarare om hantverk.

Det överlägset största bryggeriet och det som överlevde längst av alla var Upsala Bayerska Bryggeri AB som grundades i mitten av 1800-talet och avvecklades 1967. Inte mindre än 174 personer var då anställda inom.

Vintern 1856-57 kom ett helt nytt Uppsalabryggeri igång, som redan från början var inriktat på att brygga ett bayerskt öl. Det var friherren och godsägaren Henrik von Düben från Rasbo som etablerade sig som bryggare. År 1856 köpte han fastigheten Svartbäcksgatan 13 i kvarteret Sandbacken av klädeshandlare Söderberg. Von Düben menade att platsen var lämplig för ett bryggeri, bl a därför att det fanns en brunn med ett förträffligt vatten. Påståendet om vattnets höga kvalitet återkommer många gånger senare.

Fastigheten var en gammal gård från 1700-talet som efter att varit en professorsgård blivit en sadelmakargård och sedan en kopparslagargård innan den år 1852 köptes av Söderberg. Bebyggelsen bestod av det bostadshus i hörnet av Svartbäcks- och Klostergatorna som fortfarande finns kvar samt stall- och fähuslängorna längs Klostergatan och en del ekonomibyggnader inne på gården. Von Düben lät riva längorna längs Klostergatan för att kunna bygga sitt stora bryggerihus av sten.

I mitten på Klostergatan reste sig bryggerihus så som det tedde sig efter om och påbyggnaden 1887. Foto: Dahlgren.

Bryggerihuset byggdes i tre våningar med en stor källare. Här fanns nu spannmålsmagasin, mälteri, torkplåt där groningen stoppades, maltmagasin och själva bryggeriet, där mäskningen skedde och vörten kokades. Den slutliga jäsningen ägde rum under tre månader i stora ekfat en källare. Det var viktigt att det bayerska ölet fick jäsa vid låg temperatur och källaren kylades med is hämtad i Fyrisån på vintern. Ganska snart tillkom ytterligare byggnader på tomten.

Som förberedelse gjorde von Düben en resa till Bayern för att på ort och ställe studera bryggerierna där. Han anlät också en tysk bryggmästare, Leonhard Zorn från Reichenberg, nära Würzburg i Bayern. Denne man är väl idag mest känd för att han i februari 1860 blev far till målaren Anders Zorn, som han dock aldrig träffade.

År 1860 bildade von Düben ett bolag (von Düben & Co) tillsammans med bryggaren E. A. Didrikson, men denne överlät redan år 1861 sin andel till handlaren Magnus Kellgren. År 1865 bildades Uppsala Bayerska Bryggeri AB som sedan kom att verka på platsen i 100 år.

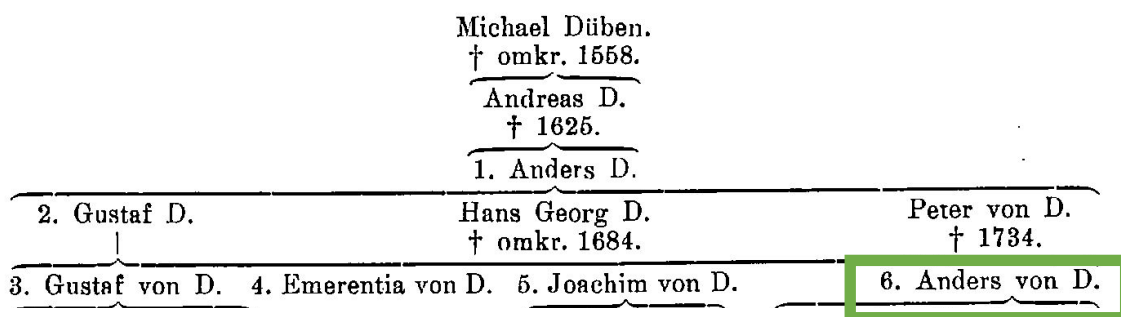

Bryggare Henrik von Düben

Släkten von Düben:

Släkten Düben, sedermera von Düben, har liksom Bennetska släkten en dokumenterad släkthistoria från slutet av 1500 talet. Båda släkterna har invandrat till Sverige, båda med avreseort Amsterdam; Anders Düben anlände till Stockholm från Amsterdam år 1620 (se nr 1 i släkträdets nedan) ca 100 år tidigare än Stephen Bennets ankomst från Amsterdam till Göteborg och Alingsås år 1723.

von Düben är en svensk adelsätt vars grenar erhållit friherrlig och grevlig rang. Släkten härstammar från Tyskland. Äldste kände stamfader är rådsförvanten i Lützen, **Michael Düben** (död ca 1558). (Se överst i släkträd nedan). I närheten av Lützen och Leipzig, där familjen först framträder, finns staden **Düben** och det ligger nära till hands att anta att släkten kanske kommit därifrån.

Michael Düben var far till **Andreas Düben** (1558–1625) som var organist vid Sankt Thomas kyrka i Leipzig. Han var i sin tur far till organisten **Anders Düben** som 1620 kom till Stockholm från Amsterdam.

Louise von Düben härstammar från **Anders von Düben** (nr 6 ovan, grön rektangel) (1673–1738) och denna gren av släkten utgör den **friherrliga ätten nr 139**. Friherrlig 1719-05-21, introducerad 1719.

von Düben adelsvapen nr 139

1. Anders Düben (1590–1662):

Anders Düben, född omkr. 1590, d. 7 juli 1662. Studerade någon tid vid univ. i Leipzig; elev av den berömde organisten Jan Pieter Sweelinck i Amsterdam 1614–20; medlem av hovkapellet i Stockholm och organist i hovförsamlingen 1621; organist i Tyska kyrkan (i st. f. hovförsamlingen) 1625; närmaste man under kapellmästaren i hovkapellet 1627, hovkapellmästare 1640.

Gift 1623 med tidigare kammarjungfrun hos kurfurstinnan av Brandenburg, sedan hos drottning Maria Eleonora, Anna Maria Gabriel, d. 3 april 1690, över 80 år gammal, dotter av hovkapellisten Peter Gabriel från Berlin.

Genom Anders Dübens ställning som hovkapellmästare och genom att hans hustru Anna Maria Gabriel blev kammarjungfru hos drottning Maria Eleonora började den stora musikerfamiljens nära anknytning till de svenska kungahusen och hovet. Denna förbindelse förde vid århundradets slut och nästa sekels början, släkten över från estetiken till politiken, likartad med den Tessinska dynastiens. Dessförinnan innehade emellertid familjen D. en ledande ställning i svenskt musikliv under tre generationer.

Düben var en framstående organist och en utmärkt tonsättare. Han var därjämte en allmänbildad och konstintresserad man. Den fint bildade och konstnärligt begåvade franske legationssekreteraren Charles Ogier (vars dagbok utgivits i sv. övers, av S. Hallberg 1914) hörde honom 1635 upprepade gånger både som organist och som ledare av stora orkester- och körensembler vid gudstjänster i Tyska kyrkan. Han prisar därjämte D:s vackra tavelsamling. Det är möjligt, att Düben också bidrog i arbetet på skolkomedien, som utvecklades av hans kollega vid Tyska församlingens skola, Petrus Pachius; åtminstone har denne hyllat Düben i en dedikationsvers på latin (i *Invitatio Nuptialis... Missus XLVII*, Stockholm 1636). Tyvärr är blott få av Düben:s tonsättningar bevarade. Viktigast bland dem är sorgemusiken vid Gustav II Adolfs begravning i Riddarholmskyrkan 22 juni 1634, då Düben:s *Pugna triumphalis* för två blandade körer uppfördes som ersättning (»*Threnodiæ loco*» heter det på titelbladet) för den till konungens död två år tidigare utförda *Threnodia*, även den en tvåkörig komposition av högt värde, skriven av Thomas Boltzius, en medlem av hovkapellet. Texten till *Pugna triumphalis* är hämtad ur Pauli andra brev till Timoteus, kap. 4, verserna 7–8: *Bonum certamen certavi* (Jag har kämpat den goda kampen etc). Düben, som var påverkad av den vid sekelskiftet 1600 förhärskande s. k. venetianska flerkörigheten, låter en inledande text och musikfras vandra från den ena kören till den andra, återtar den i utvidgad form i den första och flyttar den ånyo över i den andra kören. Härpå följer en ny del på samma sätt (motettisk satsteknik). I fråga om slagkraftig kördialogi och betoning av enkla tonala ytor i olika avskuggningar mot varandra är Düben:s sorgemusik en utmärkt komposition, det första omfångsrikare (bevarade) musikkonstverket från svenskt 1600-tal. Till Karl X Gustavs begravning skrev Düben en femstämmig körkorn position, *Miserere mei Deus*, med beledsagning av orgel (och möjligen flera instrument), som även den uppenbarar en övervägande konservativ prägel. – Brev från Düben finns i Riksarkivet.

Anders Düben hade åtta barn, av dessa är hans söner **Gustaf** och Peter Düben anfäder för de adliga grenarna av ätten von Düben; Peter Düben var ryttmästare vid Södra skånska kavalleriregementet och adlades 1707 med namnet von Düben och Gustaf Düben (1628–1690) var även han kyrkomusiker och övertog faderns position i Tyska kyrkan.

2. Gustaf Düben (1628–1690):

Gustav Düben blev hovmusikant 13 november 1647. Han övertog sin fars position som hovkapellmästare och organist i Tyska kyrkan år 1663. Under utlandsresor samlade han in en stor mängd musik av mer än 200 tonsättare. Dessa noter finns bevarade i den så kallade Dübensamlingen (se nedan) i Uppsala universitetsbibliotek.

Som tonsättare skrev Düben många andliga kompositioner och tonsatte också Samuel Columbus Odae Sveticae (tryckta 1674), bland annat den berömda Lustvin dansar en gavott med de fem sinnena. Flera av Columbus-kompositionerna har senare blivit använda som koralmelodier.^[6]

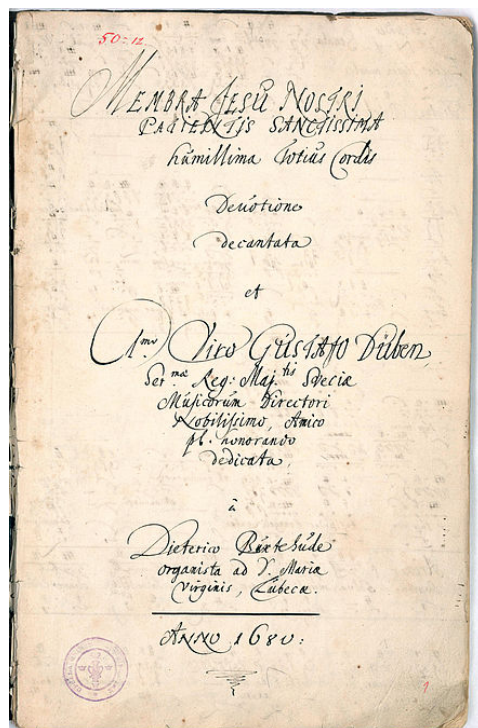
Düben har komponerat några verk som används till flera psalmer i Den svenska psalmboken 1986 (nr 43 är samma som 53, 58 och 568, samt därtill psalm nr 503) och förekommer också i tidigare utgåvor med andra psalmer och i frikyrkliga psalmböcker.

Han gifte sig 26 november 1654 i Stockholm med Emerentia Standaert. Emerentia var född i Holland och hennes föräldrar var handelsmannen och vinhandlaren Nikolaus Standaert i Stockholm (stamfader för ätten Standaerhielm) och Ursula de Neeff. Düben avled i Stockholm 19 december 1690 och begravdes 31 januari 1691 i Jacobs kyrka i Stockholm.

Dübensamlingen är en samling tryckta och handskrivna noter med musik av fler än 300 namngivna och ett antal anonyma kompositörer. Totalt består Dübensamlingen av cirka 2 300 verk i handskrift och minst 150 tryck. Samlingen fungerade som hovkapellmästarfamiljen Dübens notbibliotek. Den byggdes huvudsakligen upp av Gustaf Düben den äldre under hans tid som hovkapellmästare 1663–1690 och donerades till Uppsala universitetsbibliotek av Anders von Düben år 1732.

Dübensamlingen speglar framför allt musiklivet i städerna kring Östersjön under den svenska stormaktstiden. Den består av en stor mängd vokal- och instrumentalmusik av nordtyska kompositörer, bland andra Dieterich Buxtehude, Heinrich Schütz, Samuel Capricornus, Christian Geist och Christian Ritter. Av dessa var Geist och Ritter periodvis verksamma i Sverige. Här finns också musik av italienska, franska, engelska och svenska tonsättare, bland andra Vincenzo Albrici, Giacomo Carissimi, Jean-Baptiste Lully, Benjamin Rogers, Gustav Düben den äldre och Anders von Düben den yngre.

År 1987 tog Erik Kjellberg, professor i musikvetenskap vid Uppsala universitet, tillsammans med professor Kerala Snyder vid Rochester University initiativ till en databaskatalog, the Düben Collection Database Catalogue, över verken i handskrift i samlingen. År 2003 påbörjades digitalisering av källorna. Bilderna är tillgängliga via databasen på Internet. Öppnandet av databasen skedde vid ett musikvetenskapligt symposium på Museum Gustavianum i Uppsala i september 2006.

Sinfonia a 4. Viol. i. 2.

Piano. Solo. forte. Tutti. Piano. forte. Piano. Crescendo. Diminuendo. Carron.

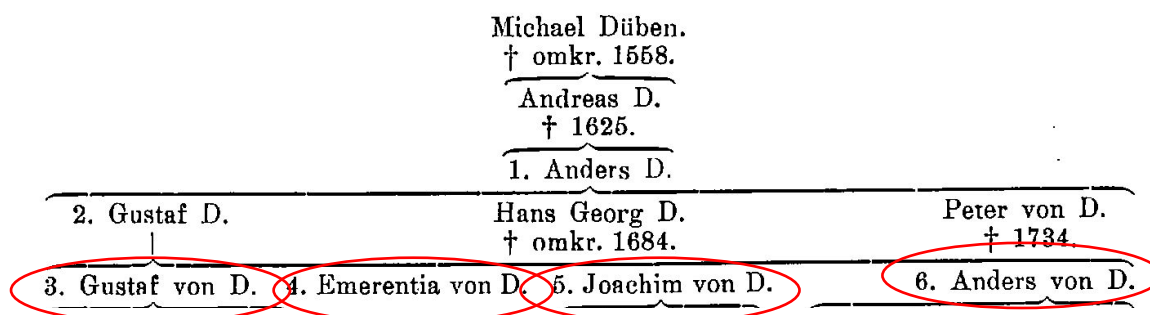
Viol. i. Viol. ii. Viol. iii. Viol. iv.

Finella. Carron.

Violinparti från Sinfonia a 4 av Gustaf Düben. Ingår i Dübensamlingen i Uppsala

Gustaf Dübens fyra barn adlades alla med prefixet "von";
Gustaf (3), Emerentia (4) Joachim (5) och Anders (6), där Anders är anfader till Louise.

Dessa fyra personer är mycket omtalade och omskrivna. Här följer en sammanfattning och beskrivning av de fyra:

3. Gustaf von Düben d.y. (1660-1726):

Gustav von Düben den yngre, född i Stockholm 9 maj 1660, död där 5 december 1726, var en svensk musiker och hovman.

Han var son till Gustaf Düben den äldre och Emerentia Standaert.

Gustav von Düben anställdes 1682 som kammartjänare hos kronprins Karl (senare Karl XII). Han skickades på sin fars bekostnad till bland annat Frankrike för att vidareutbilda sig i musik.

Han redovisas åren 1685 till 1688 som musiker vid hovkapellets lönestat. Därefter fick han av änkedrottningen Hedvig Eleonora ett tvåårigt stipendium för fortsatta musikstudier i utlandet. Vid faderns frånfälle sökte han tjänsten som hovkapellmästare som han också genast fick. Vid sidan om denna tjänst fortsatte han en betald tjänst som kammartjänare till kronprins Karl.

År 1698 sökte han tjänsten som hovintendent och rekommenderade samtidigt sin broder Anders som sin efterträdare, vilket beviljades. Själv inlämnade han året efter sitt frånträde som hovkapellmästare de första stadgarna för hovkapellet vilka godkändes av konungen. Gustav von Düben gifte sig 1695 med den förmögna borgar- och borgmästardottern Sara Törne och tillsammans adlades de 1698.

Han följde från 1701 Karl XII som intendent på dennes fälttåg. Han utsågs till hovmarskalk 1712 och blev upphöjd till friherre 1718.

4. Emerentia von Düben (1669-1743):

Friherrinna Emerentia von Düben, f. 24 maj 1669, d. 22 mars 1743 i Stockholm (Ad. Fredr.). Kammarjungfru hos drottning Ulrika Eleonora d. ä. samt barnpiga hos Ulrika Eleonora d. y. 1690; hovfröken samt kammarfröken 1717; adlad – jämte sina bröder Joachim (D. 5) och Anders (D. 6) – 2 maj 1707; upphöjd i friherrligt stånd (jämte bröderna) 21 maj 1719. – Ogift.

Emerentia Düben var ursprungligen kammarjungfru hos Ulrika Eleonora d. ä., som redan 1690 anförtrodde sin tvååriga dotter Ulrika Eleonora i hennes vård. Mellan Emerentia Düben och prinsessan, sedermera drottning Ulrika Eleonora d. y., uppstod ett varmt vänskapsförhållande, som varade livet ut. Ulrika Eleonora »överflyttade på sin Emerentia all den kärlek, varav hon var mäktig». Även hos Karl XII stod Emerentia Düben mycket väl; i sina brev till systemn hälsar konungen regelbundet till henne. Såsom prinsessans förtrogna spelade hon även en vid vissa tillfällen rätt betydelsefull roll. Då den ryske agenten furst Chilkov i samband med de hemliga fredsunderhandlingar som 1714 förhades av tsaren, sökte få kontakt med Ulrika Eleonora, tänkte han sig Emerentia Düben som lämplig mellanhand. Arvprins Fredrik av Hessen inledde redan 1710 frieriet till Ulrika Eleonora med hjälp av den i hessisk tjänst varande svensken Conrad Ranck, och denne underhandlade därvid med Emerentia Düben; till henne skrev prinsen ett brev, vari inneslöt ett friarbrev till prinsessan. I samband med Ulrika Eleonoras tronbestigning upphöjdes Emerentia Düben jämte sina bröder i friherrligt stånd (1719), och vid överläggningarna om tronskiftet 1720 hörde Emerentia Düben och hennes bröder till den grupp, som önskade en samregering mellan Fredrik och Ulrika Eleonora. Förslaget förkastades emellertid av dem, som ansågo, att syskonen Düben och deras vänner utövat ett oskäligt inflytande under drottningens regeringstid. Under de bittra prövningar, som gemålens otrohet vållade, fann Ulrika Eleonora i Emerentia Düben en förtrogen och tröstarinna. Enligt vissa uppgifter skall Emerentia Düben ha utövat ett dämpande inflytande på drottningens känslor och därigenom ha avstyrt häftigare utbrott av hennes svartsjuka, varigenom Emerentia Düben förvärvat konung Fredriks tacksamhet, och bevågenhet. Att hon begagnat sitt mångåriga gunstlingskap till egen fördel lär knappast kunna bevisas, även om beskyllningar i detta avseende ingalunda saknats.

Emerentia Düben överlevde drottningen endast ett och ett halvt år. I sitt testamente ihågkom Lovisa Ulrika henne med en gåva på 20,000 rdr jämte en mängd dyrbarheter. Tidigare hade hon förordnat, att Emerentia Düben efter bådas död skulle få sin gravplats bredvid hennes i Riddarholmskyrkan. Då emellertid ett sådant intrång i det kungliga gravkoret ansågs mindre passande, inköpte Emerentia Düben en gravplats i Riddarholmskyrkan närmast intill drottningens, och där ligger hon begravnen i en med svart sammet överdragen ekkista, som är innesluten i en större, av gråsten huggen kista. E. D. har själv skänkt

en rad gåvor till Riddarholmskyrkan. I en minnessång vid hennes död skrev Olof von Dalin: »... så länge dygden finns, Så kan dess ära ej bortvika. Och alltid när man minns Ulrika Man även fröken Düben minns.»

Emerentia Düben var förmögen, behållningen i hennes bo uppgick till över en halv million dlr kmt.

Emerentia är den enda kvinnan som adlats i Sverige.

Berättelser ur svenska historien / 34. Fredriks regering. H. 4. Striden mellan Arvid Horn och Karl Gyllenborg samt Ulrika Eleonoras och Arvid Horns sista år /

231 Anders Fryxell utgav dessa *Berättelser ur svenska historien* i 46 band (1823–1872)

231

värdefall, ryssarnas härjningar 1719, ja till och med för broderns, Karl den tolfte, död.

EMERENTIA VON DÜBEN.

Det vackra och varma förhållandet mellan Ulrika Eleonora och Emerentia v. Düben fortfor under drottningens hela lifstid, utan något, oss veterligt, afbrott. Herrskarinnans tillgifvenhet upphöjde den fordna kammarjungfrun steg för steg till fröken, hof-fröken, kammarfröken och sist till friherrinna, och derjemte till ett förtroende, ett umgänge, liknande det mellan tvänne systrar; och i sitt testamente år 1722 anslag hon åt gunstlingen 20,000 riksdaler, jemnte en mängd dyrbarheter.

Emerentia Düben förtjenade en sådan tillgifvenhet; ty i både lust och nöd stod hon vid Ulrika Eleonoras sida, deltagande, lugnande, tröstande. Hon tyckes ej heller hafva missbrukat sin magt; ehuru många tillfällen dertill naturligtvis yppades under den långa tiden från 1710 till 1741. Hon var dock gunstling, och måste derföre liksom alla sådana blifva föremål för afund, ovilja och klander. Också får man läsa åtskilliga anklagelser för magtlystnad, egennytta och mutor, samt för bemödandet att framdraga sina släktingar. Till sistnämnde förebräelse torde något skäl förefinnas; men de öfriga äro, med hänsyn till mångårigheten och allmagten af hennes gunstlingsskap, så få, så obestämnda och så obevisade, att de icke förtjena stort afseende ¹⁾; hädst de motsägas af det allmänt kända

¹⁾ Fredrik lär hafva lemnat fröken Düben flere tacksamhetsbevis för det sätt, hvarpå hon afstyrde de häftigare utbrotten af drottningens missnöje öfver hans kärleksäfventyr. — En sägen förtäljer, att Ulrika Eleonora slutligen börjat betrakta detta fröken Dübens uppförande som ett förräderi, och i hvarmen deröfver skrivit ett nytt testamente, för gunstlingen mindre fördelaktigt än det förra;

232

förhållandet, att hon och drottningen blott sällan blandade sig i de allmänna angelägenheterna, utan lefde för och med hvarandra, lyckliga förnämligast i och genom denna inbördes tillgifvenhet.

När Ulrika Eleonora år 1741 afled, hade Emerentia Düben i femtio-ett år stått vårdande, tjänande och deltagande vid hennes sida. Den nu sjuttiofå-åriga äldre väninnan öfverlefde ej länge skilsmessan från den yngre. Efter ett och ett halft års salnad och sorg återtog hon, och nu mera i grafven, sin gamla plats vid den förut bortgångnas sida. I testamentet af år 1722 hade nämligen Ulrika Eleonora begärt, att efter bådas fränfalle få Emerentia Dübens likkista ställd bredvid sin egen. Ett sådant intrång i det kongliga grafkoret ansågs likväl mindre passande. Till sitt blifvande hvilorum lät då fröken Düben år 1734 inköpa i Riddarholms-kyrkan den grifvplats, som närmast gränsade till konunga-grafven, på det hon och drottningen måtte redan i förväg kunna glädja sig åt den tanken, att i döden förblifva hvarandra lika nära, som de varit i lifvet.

Vid Emerentia Dübens död uttalade Dalin hennes beröm samt sina, hofvets och landets känslor i en sång, som slutades med dessa ord:

Så länge ännu dygden fins,
Så kan dess ära ej bortvika,
Och alltid, när man mins Ulrika,
Man äfven fröken Düben mins.

men att fröken Düben vid drottningens död undan-gömde den yngre och framlade blott den äldre uppsäten. Ryktet berättas i Voltemats anekdoter, befintliga i Kgl. Vetenskaps-Akademiens bibliotek; men den af Voltemat återopade sagesmannen ingifver föga förtroende, och sägnen har i sig sjelf föga sannolikhet.

5. Joachim von Düben d.ä. 1671-1730

Joachim von Düben (1671-1730).
Oljemålning av G. E. Schröder. Foto SvPA.

Joachim von Düben d.ä. (1671-1730) deltog i Karl XII:s ryska krig och kom i rysk fångenskap under många år. Men han blev sedan riksråd och fick postumt grevetiteln 1731, som sedan gick i arv till sonen Carl Wilhelm von Düben (1724-1812, diplomat, envoyé i Berlin och S:t Petersburg), sonsonen Greve Gustaf von Düben (1774-1812, chargé d'affaire och död i S:t Petersburg) och sonsonsonen Greve Gustaf von Düben (1808-1838, född i Österrike)

Gift 1719 m. Margaretha Spegel, f. 24 jan. 1688, d. 23 mars 1760, dotter av ärkebiskopen Haqvin Spegel och Anna Schultin.

Joachim von Düben är bl a känd för översättningen av psalmen "I denna ljuva sommartid" ("Geh' aus, mein Herz, und suche Freud"). Det är en välkänd högsommarpsalm av Paul Gerhardt från år 1653 (med titeln "Sommerlied" och bestod av 15 strofer) som används nästan lika mycket som "Den blomstertid nu kommer" på skolaslutningarna inför sommarlovet i Sverige. Psalmen är översatt av Joachim von Düben d.ä. år 1725, bearbetad av Christoffer Olofsson Angeldorff år 1855. Ytterligare bearbetad och förkortad (från 10 till 8 strofer) år 1980 av Britt G. Hallqvist.

6. Anders von Düben (1673-1738):

Anfader till Louise von Düben, genom sonen Johan Gabriel, enligt nedan:

I Anders von Düben, Tab. 1.								
II	Joakim, Tab. 2.	Johan Gabriel, Tab. 3.	Maximilian, Tab. 6.	Henrik Jakob, Tab. 7.				
III		Joakim, Tab. 4.	Johan Henrik, Tab. 8.	Carl Joakim, Tab. 9.	Anders Gustaf, Tab. 11.			Joakim Ulrik, Tab. 17.
IV		Henrik, Tab. 5.		Carl Gustaf Henrik, Tab. 10.	Gustaf Henrik August, Tab. 12.	Carl Gustaf Vilhelm, Tab. 13.	Henrik Viktor Knut, Tab. 15.	Cesar, Tab. 16.
V					Edvard Vilhelm, Tab. 14.			Alfred, Tab. 18.

Anders von Düben (1673–1738).
Målning av G. E. Schröder? Ökna, Södermanland. Foto SvPA.

Adlad och friherre **von Düben** född 1673-06-28 i Stockholm. Kapellist vid hovkapellet. Kapellmästare vid hovkapellet 1698-11-05. Adlad 1707-10-11 jämte bröderna Gustaf och Joachim d.ä. och system Emerentia. Kammarherre 1711. Upphöjd i friherrliga stånd jämte syskonen Gustaf (friherrliga ätten 135) och Emerentia (friherrliga ätten 139) 1719-05-21. Joachim von Düben d.ä. (riksråd) upphöjdes till greve postumt år 1731.

Hovmarskalk 1721-01-07. Död 1738-08-23 i Stockholm och begravnen i Jakobs kyrka.

Anders von Düben fick 14 barn med tre fruar. Gift 3:o 1718-01-19 i Romfartuna socken, Västmanlands län med **Christina Sparfvenfeldt**, född 1695-12-29, död 1780-02-26 i Stockholm, dotter av överceremonimästaren Johan Gabriel Sparfvenfeldt, och Antoinetta Sofia Hildebrand.

Det är från hans tredje och sista äktenskap i vilket han fick 8 barn som vår anfader härstammar;

Johan Gabriel född 1722:

I	Anders von Düben, Tab. 1.								
II	Joakim, Tab. 2.	Johan Gabriel, Tab. 3.	Maximilian, Tab. 6.		Henrik Jakob, Tab. 7.				
III		Joakim, Tab. 4.	Johan Henrik, Tab. 8.	Carl Joakim, Tab. 9.	Anders Gustaf, Tab. 11.			Joakim Ulrik, Tab. 17.	
IV		Henrik, Tab. 5.		Carl Gustaf Henrik, Tab. 10.	Gustaf Henrik August, Tab. 12.	Carl Gustaf Vilhelm, Tab. 13.	Henrik Viktor Knut, Tab. 15.	Cesar, Tab. 16.	Alfred, Tab. 18.
V					Edvard Vilhelm, Tab. 14.				

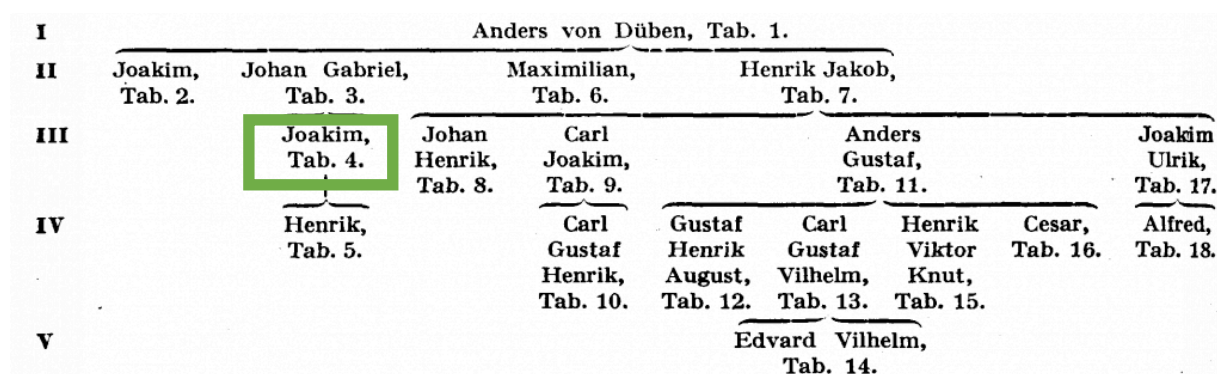
II) Johan Gabriel (1722–1797):

Son av Anders Düben, adlad och friherre von Düben, tab 1, döpt 1722-02-09 i Stockholm. Student i Uppsala (Um.) 1736-10-12. Auskultant i Svea hovrätt. Hovjunkare (SAB.) 1744-09-13. Kammarherre (SAB.) 1761-12-15. Död 1797-08-09 i Stockholm.

Johan Gabriel fick 6 barn med två olika fruar.

Gift 2:o 1768 med friherrinnan **Hedvig Pfeiff**, född 1734-04-08, död 1809-04-09 på **Älvgårde** i Uppland, dotter av generallöjtnanten Per Gustaf Pfeiff, friherre Pfeiff, och friherrinnan Ulrika Eleonora Palmqvist.

Det är från hans andra och sista äktenskap i vilket han fick 3 barn som vår anfader härstammar;
Joakim von Düben född 1771:

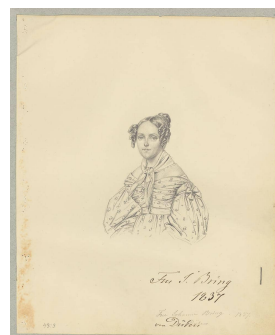

III) Joakim von Düben (1771–1838):

Född 1771-03-03. Levde utan tjänst. Död 1838-08-02 på **Älvgårde** i Rasbo socken, Uppsala län. Gift på **Älvgårde** med **Maria Margareta Collin**, född 1773, död 1836-01-26, dotter av en underofficer. Båda begravda i Dübska familjegraven, Rasbo kyrka.

Joakim och Maria Margareta Collin fick tre barn - varav Henrik von Düben född 1817, är Louise von Dübens far:

- **Johanna Ottiliana**, född 1801-06-23, död 1885-06-14 i Uppsala. Gift 1825-04-30 med kaptenen vid Upplands regemente, RSO Abraham Bring, född 1793-01-27 på Össjö prästgård, Kristianstads län, död 1865-05-20 i Uppsala och begravnen 1865-05-29 i Knutby socken, Stockholms län

Fru Johanna Bring, 1837
Kungliga biblioteket, Maria Röhl

- **Henrik**, född 1817, död 1889. Possessionat.
- **Lovisa**, född 1818-03-30 på *Älvgärde*, död 1894-12-29 Solberga. Gift 1841-04-20 med ryttmästaren vid Jämtlands hästjägarerkår, RSO Carl Fredrik Ahlgren, från vilken hon blev skild, i hans 1:a gifte (gift 2:o med Johanna Gustava Jonsson), född 1806-06-28, död 1895-12-01 i Stockholm.

I	Anders von Düben, Tab. 1.								
II	Joakim, Tab. 2.	Johan Gabriel, Tab. 3.	Maximilian, Tab. 6.		Henrik Jakob, Tab. 7.				
III		Joakim, Tab. 4.	Johan Henrik, Tab. 8.	Carl Joakim, Tab. 9.	Anders Gustaf, Tab. 11.				Joakim Ulrik, Tab. 17.
IV		Henrik, Tab. 5.		Carl Gustaf Henrik, Tab. 10.	Gustaf Henrik August, Tab. 12.	Carl Gustaf Vilhelm, Tab. 13.	Henrik Viktor Knut, Tab. 15.	Cesar, Tab. 16.	Alfred, Tab. 18.
V					Edvard Vilhelm, Tab. 14.				

IV) Henrik von Düben, Louise far, (1817 - 1889):

Gift 1:o med Hedvig Christina Sandgren, från vilken han 1864-12-14 blev skild, född 1830-02-17 i Västerås domkyrk. förs, död 1898-10-31 i Stockholm, dotter av kronomagasinsdränden Johan Sandgren och Christina Nordström.

Barn i första äktenskapet:

- **Hedvig Ottilia**, född 1853-10-12 i Uppsala, RHD protokoll 1871-02-02. Lärarinna. Död ogift 1912-07-11 i Stockholm Gustaf Vasa förs.
- **Gustaf Henrik**, född 1856-11-07 i Uppsala, RHD protokoll 1871-02-02. Volontär vid Upplands regemente 1877-02-07. Mogenhetsexamen 1877-05-29. Elev vid krigsskolan 1877-07-14. Utexaminerad 1878-10-25. Underlöjtnant vid Upplands regemente 1878-11-15. Transporterad till enahanda beställning vid Vendes artilleriregemente 1879-01-17. Löjtnant 1884-05-23. Kassör vid Landskrona-Eslövs järnvägsaktiebolag och vid Landskrona-Hälsingborgs järnvägar 1888. Kapten 1893-09-15. Transporterad till kapten vid Vendes trängbataljon, sedermera skånska trängkåren 1895-05-03. RSO 1898-12-01. Kapten vid Östgöta trängkår 1905-12-30. Avsked med tillstånd att inträda i kårens reserv 1907-11-29. Tillförordnad regementsintendent vid skånska husarregementets avdelning i Landskrona 1908-08-01 -1909-12-31. Kapten i skånska trängkårens reserv 1913-08-29. Avsked ur krigstjänsten 1921. Död 1939-01-18 i Landskrona (db 14). Gift 1889-04-15 i Landskrona med friherrinnan Ellen Åkerhielm af Margretelund, född i Landskrona 1862-12-27. Död 1932-09-14 (Landskrona förs db nr 148). Dotter av borgmästaren i Landskrona friherre Bror Christian Alexander Bonde Åkerhielm af Margretelund, och Charlotta Lovisa Beata Styff.

- Gift 2:o 1865-07-07 med **Amalia Matilda** (Löfgren) **Hellgren**, född 1833-07-12 i Stockholm, död 1918-03-01 i Djursholm, begravnen i Dübska familjegraven, Rasbo kyrka. Dotter av murarverksgesäll Gustaf Löfgren och Lovisa Lindvall. Efter moderns och styvfadern Carl Gustaf Pemmars död i tät följd 1839 (hennes far hade avlidit 1837) var hon några år fosterdotter hos urfabrikör Carl Hellgren, Västerås och hans hustru Anna Lovisa Ekman.

Barn i andra äktenskapet:

- **Henrietta Augusta (Harriet) (kallades för Haja)** född 1866-04-18 på Älvgärde i Rasbo socken, Uppsala län, liksom de yngre systrarna. Postexpeditör hos generalpoststyrelsen 1909-12-28. 1. postexpeditör 1921-03-30. Avled 1950, begravnen i Dübska familjegraven, Rasbo kyrka.
- **Maria Matilda (kallades för Pinna)** född 1867-12-01. Död 1931-05-02 i Djursholm begravnen i Dübska familjegraven, Rasbo kyrka.
- **Augusta Joakima (kallades för Gusta)**, född 1869-04-02. Studentexamen v. Lyceum f. flickor i Sthlm 1888. Extra ordinarie telegrafist 1889-05-00. Telegrafist 1902-12-19. Kontorsskrivare hos telegrafstyrelsen 1907-12-23. Föreståndare för katalogexpeditionen hos telegrafstyrelsen 1910-10-04. Kommissarie av 6. lönegraden hos telegrafstyrelsens styrelse 1919-01-14. Telegrafkommissarie i Djursholm 1920-06-30. GMn och r 1922. Avsked 1933-05-01. Avled 1968-12-30 och begravnen i Dübska familjegraven, Rasbo kyrka.
- **Margareta Louise (kallades för Isen)** (EÄ Lovisa), född 1871-06-09. Utexaminerad från Lyceum för flickor i Stockholm 1889. Extra ordinarie telegrafist 1890-12-19–1899. Gift 1899-07-01 i Stockholm med linjedirektören vid telegrafverket **Karl Tomas Bennet**, född 1869-11-13 i Ulvsunda i Bromma socken, Stockholms län. Avled 1961-07-02, begravnen i Bennetska släktgraven, Bromma.

Dübska familjegraven Rasbo kyrka

Henrik von Düben, hans båda föräldrar Joakim och Maria Margareta, hans hustru Amalia Matilda samt tre av döttrarna, Matilda, Henrietta och Augusta, är begravda i familjegraven vid Rasbo kyrka.

Rasbo kyrka är en av de största kyrkorna på den uppländska landsbygden och uppförd under perioden 1250-1524. Kyrkan är en putsad gråstens kyrka med latinsk korsplan. De äldsta delarna, långhuset och tornet, är från 1200-talet. Tegelvalven och vapenhuset tillkom omkring 1450. Triumfkrucifixet är från 1300-talets början och troligen skapat av en fransk skulptör. Altaruppsatsen är från mitten av 1600-talet. Kyrkan fick nya fönsteröppningar och gul putsfasad på 1760-talet. Sitt nuvarande exteriöra utseende fick kyrkan 1827. Vid 1925-års restaurering fick kyrkans interiör en mer ursprunglig karaktär.

I skannade dokument om familjegraven (se separat fil "*Dübska graven*" med gravbrev daterat 1928 och kulturhistorisk inventering från 2016) finns information om dess bakgrund. Gravstenen är i grovhuggen grå granit och mäter 430 x 138 cm x 45 cm med inskriptionen:

Inskription:
H.v. DÜBEN
RESTE DENNA STEN
ÅT
SIN FADER J.v. DÜBEN DÖD 1838
SIN MODER M.M.v.DÜBEN DÖD 1836
SIN HUSTRU M.A.v.DÜBEN
DÖD 1918
Sig SJELF DÖD 1889
Och
SINA BARN.
MÅ VI ALLA
EN GÅNG FINNA
HVAD SOM PÅ JORDEN SAKNAS

Det är den mest framträdande gravvården på den gamla kyrkogården, gravplats nr 6, vid den västra kyrkogårdsmuren, och har ett kulturhistoriskt värde med följande motivering daterad 2016-07-13:

Rasbo kyrkogård

Kulturhistorisk inventering

Gravplatser

Gravplats nr: 6

Gravplatsens kulturhistoriska värde

☒ Mycket värdefull

☐ Värdefull

Grund för bedömning:

☒ Bemärkt person

☐ Lokalhistoria

☒ Tidstypisk

☒ Inskription

☒ Hantverk

☒ Socialhistoria

☒ Plantering/
omgärdning

☐ Annat:

Motivering: Detta är den mest framträdande gravvården på den gamla kyrkogården. Gravvården är en monumental bauta-sten med en utmärkande placering vid den västra kyrkogårdsmuren. Dess naturform associerar till nationalromantiken och intresset för forntid och historia. Stenramen visar på en äldre gravkultur.

Stenen är rest till minne av familjemedlemmar tillhörande von Düben som huserade på Älvgärde gård. Henrik von Düben (1817-1889) var friherre och med om att anlägga det Bayerska Ölbryggeriet i Uppsala 1856-57. Familjen ingick i Rasbos societet, bland annat tillsammans med familjerna Floderus och De Geer.

Källor:

<http://libris.kb.se/bib/17259067>

www.upsalaindustriminnesforening.se/upsala-bayerska-bryggeri/

<https://sok.riksarkivet.se/Sbl/Mobil/Artikel/17737>

https://www.adelsvapen.com/genealogi/Von_Düben_nr_139

Anders Düben, <https://sok.riksarkivet.se/sbl/artikel/17738>, Svenskt biografiskt lexikon (art av Carl-Allan Moberg.), hämtad 2021-09-22. Författare: Carl-Allan Moberg.

https://sv.wikipedia.org/wiki/Gustaf_Düben_den_äldre

Gustaf Elgenstierna, Den introducerade svenska adelns ättartavlor. 1925-36.

Emerentia Düben, von, <https://sok.riksarkivet.se/sbl/artikel/17742>, Svenskt biografiskt lexikon (art av Gr. Jacobson.), hämtad 2021-09-27. Författare Gr. Jacobson.

https://sv.wikipedia.org/wiki/Von_Düben

<https://sok.riksarkivet.se/sbl/Presentation.aspx?id=17738>

https://sok.riksarkivet.se/?Sokord=Anders+Düben&page=2&postid=Sbl_17738&tab=post&FacettState=undefined%3Ac%7C#tab

<https://slaekthistoria-dueben-blom-thunstroem.se/greve%20von%20düben.html>

https://sok.riksarkivet.se/sbl/bilder/17737_8_011_00000636_0.jpg

<https://www.svenskakyrkan.se/rasbo/rasbo-kyrka>

<http://verket.se/verket/rasbo-kyrka-restaurering>

<https://sokisamlingar.sormlandsmuseum.se/items/show/333406>

Gravbrev och Kulturhistorisk inventering, Rasbo - skannade dokument från Per Bennet